

Handläggare
Helena Storbjörk Windahl
Telefon: 08-508 28 908**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2015-03-17 p 11

Riktad kontroll 2014; Kontroll av internethandel med livsmedel

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna anmälan om rapporten
2. Överlämna rapporten till Näringsdepartementet Enheten Djur och Livsmedel, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Livsmedelsverket, Läkemedelsverket och Jordsbruksverket
3. Uppdra åt förvaltningschefen att, i vidare kontakt med Livsmedelsverket, verka för att kontrollen av internethandel med livsmedel ska organiseras på det sätt som föreslås i rapporten

Gunnar Söderholm
FörvaltningschefDaniel Selin
Avdelningschef

Sammanfattning

Internethandel med livsmedel är en växande marknad. I Sverige sker inte den kontroll som ska ske på ett effektivt sätt. Kontrollen är fördelad på kommunerna och samordnas inte av Livsmedelsverket. Det råder också oklarheter i uppdelningen av kontrollansvar gällande information och märkning mellan Livsmedelsverket och Konsumentverket.

Stockholm genomförde 2014, tillsammans med Uppsala, ett kontrollprojekt med syfte att kartlägga internethandel med livsmedel till svenska konsumenter. I andra hand syftade projektet också till att skapa arbetsmetoder och hitta ett system för organisationen av kontrollen över internethandel i Sverige.

Resultatet från kartläggningen visade att en stor andel livsmedelsföretag inte är registrerade hos de kommunala kontrollmyndigheterna och således inte blir kontrollerade.

För att kunna skapa en professionell och effektiv kontroll i Sverige krävs ett samarbete mellan Livsmedelsverket och kommunerna. Livsmedelsverket måste ta ett större ansvar som samordnande myndighet och kommunerna behöver bli informerade om hur kontrollen kan bedrivas.

Stockholm, har tillsammans med Uppsala, hittat fungerande arbetssätt och kommer förhoppningsvis att kunna fortsätta driva på utvecklingen av kontrollen av internethandel med livsmedel framöver.

Bakgrund

Handel med varor och tjänster via internet är idag en av de snabbast växande marknaderna. Även handel med livsmedel via internet ökar. Det visar siffror som Svensk Digital Handel tagit fram; det så kallade D-food Index för kvartal 3 2014 där svenskars handel med mat via internet ökat med 46 % under 2014.

I Sverige är kontrollen av internethandel med livsmedel inte organiserad på nationell nivå och på Livsmedelsverket finns ingen samordnande funktion. Kontrollansvaret för livsmedel som säljs via internet faller på den kommun där företaget som bedriver internethandel finns.

Kontroll av internethandel med livsmedel försvåras också av följande:

- Ett otydligt kontrollansvar mellan Livsmedelsverket och Konsumentverket vad gäller information och märkning.
- Kommunala kontrollmyndigheter saknar kännedom om att företagen finns i kommunen (då de inte finns "fysiskt").
- Kontrollmetoderna och sanktionsmetoderna inte är desamma som för den traditionella kontrollen av fysiska livsmedelsverksamheter.

En stor del av de livsmedel som säljs är matkassar, men även kosttillskotts försäljningen har en stor marknad på internet. Inom den sistnämnda förekommer produkter innehållandes skadliga substanser. Att denna marknad är mindre kontrollerad än den försäljning som sker i butik och annan detaljhandel möjliggör försäljning av produkter som sannolikt skulle läkemedelsklassas eller klassas som hälsofarlig vara och förbjudas.

Genomförande

2014 genomförde Stockholm tillsammans med Uppsala ett kontrollprojekt med syfte att:

1. Kartlägga internethandeln som är baserad i Sverige och få en uppfattning om vilken omfattning den har.
2. Kartlägga hur kontrollen av internethandel fungerar i andra medlemsstater.
3. Ta fram ett system för kontroll av internethandel i Sverige som fungerar för svenska kontrollmyndigheter.
4. Informera verksamhetsutövare att de, som livsmedelsföretag, är skyldiga att registrera sin verksamhet hos ansvarig kontrollmyndighet.
5. Hitta samarbetsformer för kontroll av internethandel mellan de svenska myndigheter som är berörda

Stockholm arbetade främst med kartläggning av websidor som vänder sig till svenska konsumenter med försäljning av livsmedel medan Uppsala kartlade försäljningen via specifika websidor som Blocket, Tradera och Facebook.

Då internet är en enorm handelsplats så har valet av sökord varit mycket viktigt för att få fram relevanta resultat. Sökord hämtades från omvärldsbevakning, intern information från arbetsgruppen för kosttillskott samt via RASFF-systemet (Rapid Alert System for Food and Feed; EU-kommissionens system för varningar mellan medlemsstater).

Sökorden gavs en prioriteringsordning utifrån risk. Ord som gällde substanser som är förbjudna att sälja som livsmedel och liknande prioriterades högt.

Själva sökningarna utfördes via traditionella webbläsare såsom Firefox och Google Chrome och via befintliga sökmotorer i dessa.

Vid fynd av websidor med försäljning av livsmedel till svenska konsumenter, sparades dessa ner som pdf-filer och en utredning gjordes gällande vilket företag som låg bakom websidan.

De kontrollmyndigheter, det vill säga Livsmedelsverket och de kommuner, i vilka de aktuella företagen låg, kontaktades.

Resultat

Vid sökningarna påträffades 249 olika företag fördelade på 85 olika kontrollmyndigheter. Antalet träffar på sökord var fler, men en del

företag står bakom flera olika websidor med försäljning av livsmedel.

En stor andel av de påträffade företagen var ej registrerade visade det sig vid kontakt med andra kommuner. I Stockholm gjordes 52 träffar och av dessa var 27 ännu ej registrerade som livsmedelsföretag.

Sökordet ”kosttillskott” gav överlägset flest träffar med ett resultat där 142 företag hittades. Insamlandet fick avbrytas på grund av tidsbrist. 54 av dessa kosttillskottsföretag är bekräftat registrerade hos en kontrollmyndighet. 18 företag var inte registrerade och 50 företag saknas det uppgifter om då de aktuella kommunerna ej återkopplat. Övriga ligger antingen utomlands eller på okänd ort.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Nytt system för kontroll av internethandel

Grundförutsättningarna för kontroll av internethandel i Sverige är inte optimala:

- Livsmedelsförordningen fördelar ansvaret för kontroll av internethandel på 290 kommuner.
- Kontrollansvaret gällande information om livsmedel är oklart i och med uppdelningen som gjordes mellan Livsmedelsverket och Konsumentverket.
- Central samordning och vägledning saknas.
- De kommunala kontrollmyndigheterna saknar fullständig kännedom om vilka livsmedelsföretag som bedriver internethandel.
- Själva kontrollmetoden för internethandel är svår och skiljer sig från den ordinarie kontrollen som bedrivs på fysiska företag. Om avvikelser påträffats kan det vara svårt att veta vilka sanktioner som ska användas.

Kontrollen av internethandel med livsmedel är något som måste prioriteras i Sverige. För att kontrollen i Sverige ska kunna vara effektiv och professionell krävs en stark samordning. I dagsläget saknas denna samordning helt från Livsmedelsverket.

Ett förslag till hur kontrollen skulle kunna effektiviseras och förbättras är att Livsmedelsverket inrättar en central funktion för samordning, kartläggning och övervakning.

Den centrala gruppen bör bestå av personer med stor kontrollkompetens, juridisk kompetens, kompetens att bedöma

risker och även kompetens när det gäller kosttillskott då en stor del av internethandel med livsmedel är kosttillskott eller liknande.

Med den lagstiftning som finns i Sverige idag så innebär det att kommunernas roll skulle bli att utöva kontrollen och vidta sanktioner eller andra åtgärder mot företag med internethandel.

Denna organisation skulle kunna vara möjlig med ett nära samarbete mellan kommuner och Livsmedelsverket och en central samrådsgrupp med representanter från både kommuner och Livsmedelsverket bör inrättas snarast.

Stockholms fortsatta kontroll

Kontrollen av internethandelsföretag i Stockholm fortgår under 2015 med att inledningsvis få alla företag att blir registrerade. Kontrollen av företagen delas därefter på avdelningens arbetsgrupper såsom gruppen för kosttillskott och gruppen för huvudkontor och matmäklare.

Inget speciellt fokus på internethandel med livsmedel kommer att ske utöver detta under 2015 då det fortfarande råder oklarheter på central nivå om hur kontrollen ska bedrivas. Bland annat måste den överenskommelse som finns mellan Konsumentverket och Livsmedelsverket revideras. Denna överenskommelse gör Konsumentverket ansvarig myndighet för märkning och reklam av livsmedel på internet, inte de kontrollmyndigheter som i annat fall granskar livsmedel. Konsumentverket har emellertid ytterst små resurser och inga sanktionsverktyg för denna uppgift varför felaktigt märkta livsmedel fortsätter att säljas via internet.

Beroende på hur området utvecklas under 2015 så kommer det troligtvis att finnas behov av ytterligare kontrollinsatser under 2016. Förhoppningsvis kan detta ske i samarbete med Livsmedelsverket och andra kommuner.

Slut

Bilagor

Bilaga 1 Rapport ”Kontroll av internethandel med livsmedel”